

იური

№ 48 (111) 5 02 2010

სახალხო

მოძრავი

“სამეგრელოს”

50 000 60

სრულიად საქართველოს ვულკანურ ჭავარიზ მართლმადიდებლურ მობის ღლესასწაულს!

აკაკი

გაცემალია

კვლავ

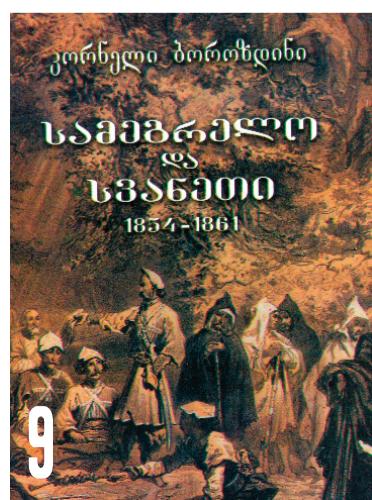
ჩვენთან

არის

7

**სერსათსა და
საყოფაცხეოვანებო
პროდუქტზე ფასები კიდევ
უფრო გაიზრდება**

10

9

ამ წევნის ავტორის, კორნელი ბოროზდინის სამსახურებრივი ქარი-
გრა კავკასიაში დაწყო. იგი ჯერ მთავარმართებლის კანცელარიაში
მუშაობდა, შემდეგ კი (1854 წელს) სამეცნიეროს დედოფალთან მია-
ლინეს მიწერ-მოწერის საწარმოებლად და მისი შეიღების აღმზრდე-
ლად. 1858 წელს დაინიშნა სენაკის ოლქის უფროსად, სადაც 1867
წლამდე იმსახურა. სწორედ აյ გაუცნო იგი სამეცნიეროს მოსახლეო-
ბის ყოფას, რომელიც საინტერესოდ აღწერა თავის წიგნში.
ბოროზდინის მოგონებებში საქმაოდ ვრცლად არის გადმო-
ცემული ოსმალეთის ჯარების მიერ სამეცნიეროს აწიოპება,
რომელიც შემდეგ რუსმა ჯარისკაცებმა ალაგმეს.

**ლავრაცი 4
ბარი —
ეართალი
განია**

განვითარებული უმაღლესი რუსეთის “უსახლოეს დაფინანსობური კლუბი”

“ბავარია” მიუნისენი,
გერმანია

12

დავით

მარევის

კომალექსზე 5

**ფრთხილად,
სკოლიოზი! 10**

**ოქროს ფრინველი —
ტოლხეთის პინალი,
ბრიტანეთის მშვინებება**

3

სამეგრელოს ლირსეული შვილები კვლავ ჩვენთან არის

ბატონი რეზო კვესელავა ერის სულიერებას ტიტანივით შემდგარი რაინდია – ნიჭიერი, ნაკითხი, გულმართალი შემოქმედი, რომელიც თავისი ცხოვრების წესით მუდამ მისაბაძი იქნება მომავალი თაობებისათვის. ქართული კინო და ლიტერატურა ხომ წარმოუდგენელია რეზო კვესელავს შემოქმედების გარეშე. ჩვენი გაზეთის დღევანდელ ნომერში სიამოვნებით ვთავაზობთ მკითხველს ბატონი რეზოს მოგონების წერილს შესანიშნავ მეცნიერსა და პიროვნებაზე – აკაკი გაწერელიაზე.

აკაკი გაწერელიას უყვარდა სრულიად საქართველო, მას უკარდა სამეცნიერო, განსაკუთრებით მარტივი, ნახარებუ (ასე წერდა), თუმცა ქალაქ ფოთში იყო დაბადებული, მაგრამ ფეხი მარტივიში აიდგა და ბაგშვია აქ გაატარა. მალინა უყვარდა აქაური ადამიანები და განუმეორებელი ბუნება: პეტაზი, მთაველები, მდინარეები, ზურმუხების ფერი აბაშისწყალი და მჩქრალი ტესურა.

ჩამოვიდოდა თუ არა თბილისიდან, მაშინვე მდინარე აბაშისწყალს მიაშერებდა, იჯდა რიყებული საათობით და გასცეკროდა ზურმუხების წყლის დივლივს. აქედან კარგად ჩანდა მარტივილის მონასტერი, სადაც აპარა აკაკი გაწერელია პირველ რელიგიურ განცდას ეზიარა. მისი დიდი წინამერები (საეკლესიო პირები) აქ წირავნება და ქადაგებდნენ. აკაკი გაწერელია მთელის გულისყრით უსმენდა მათ რჩევა-დარიგებას. ამ სიტყვებით იწყებს იგი თავის მშევნიერ მემუარებს...

აკაკი გაწერელია დიდი სიხარულით შეხვდა მარტივილის მხარეთმცვლენების მუხურის დაარსებას, ჩამოვიდა სპეციალურად, დაათვალიერა მუხური და მეცნიერებრივი ურთიერთობა დაამყარა მის დირექტორ გივი ელიაშვილი. აკაკი დიდად აფასებდა ელიაშვილის მიღებაშებას და ერტყმის, სისტემატურად წერდა წერილებს და თუ ეს წერილები მოიძებნება, მწასს, შენაძენი იქნება ქართული კულტურის ისტორიისას. სხვათა შორის, აკაკი და გივი ტემპერატურით გამოვიდა გოგოლის „შინელი-დანია“.

მის შენელოვანია აკაკის ნაწერები აზრის სიღრმო, მაგრამ არანაკლები მნიშვნელობისაა მათი სტილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი. აქვე დაგჭერა, აკაკი გაწერელიას ნაწერები იმპროვიზაცია კი არა, თავდადებული შრომის ნაცვლი. დიდადმდე ენთო მის კაბინეტში ნათურა, მწერალი მოჰკო დამე მუშაობდა. „წიგნებას და აგტორებზე“ არის ერთი აპარა, მოგვერდიანი ესსე, რომელიც სტენდალს ედენის ერთობის გედენება...

აკაკი მუშაობის სტილი! აკაკის მეორექმედებას და ბიოგრაფიის მომენტებსაც შევხერო. ალბათ, ეს საჭიროა მომავალი თაობისათვის.

აკაკი გაწერელია დიდი შემოქმედების ავტორია. ამ შემოქმედებას აფასებდნენ ცნობილი ლიტერატორები ჩვენშიც და საზღვარგარეთაც. ხშირად ჩამოდიოდნენ აკაკისთვის რესენტი, იტალიიდან, გერმანიიდან, ამერიკის შეერთებული შტატებიდან და აღტაცებით უსმენდნები მის ლექციებს. უამრავი საუბარი ჩაიწერა პოტენციალური მეტადანი კვიტაში.

აკაკის ნაწარმოებებს ვერ იპოვნით წიგნის ბაზარზე. ვისი ნაწარმოები არ იყიდე-

სამეგრელოს ლირსეული შვილები კვლავ ჩვენთან არის

თავრებდა: „თუმცა, ამ სიხარულს დიდ სანს არ უბოგინა ჩემს სულში. ეს კოველეული გარეგული მსარგა, წარმაგლი“. ამან გამასხენა გალაქტიონის მსგავსი განწყობილება მისი პოეტების მეფედ დადარების გამო. აი, სტროფა გალაქტიონისა, რომელსაც ჰქვია „შარტონბაზა“:

„უძირველესი მომანიჭეს დაფნა მეფეთა, იმ დღეს მოვიდა თეთრი თოვლი და მარტობაზა;“

გაფადე კარი, თეთრი თოვლი შემოქმედთა, მიგხერებ კარი, მარტობაზა დაისადგურა?“ (1922წ.)

ასეა, სულიერი სიღრმის ადამიანებს მიწიერი დიდება აფიშროებს და მარტობაზა მაწვდევებს!

დასასრულს, წარმოგიდგენთ ზოგიერო აფორისმს აკაკი გაწერელიას „დაკვირვების“ წიგნიდან, რათა უკეთ შევიმუცნოთ მისი სტილი და ბუნება.

“არაგულწრფელი სიტყვა – საკუთარ შებლთან მიტანილ რევოლუციებს მიაგავს, მაგრამ კველა გულწრფელი სიტყვა ფასეული როდია.“

“შხვლოდ ინტელექტის მიერ ჩატარებული კორექტის შედეგად დაწერილი ტუშილი ნამდვილი თვითმეტელელობა“ (“ლიტერატურა და მეცნიერება”, 15.01.1975).

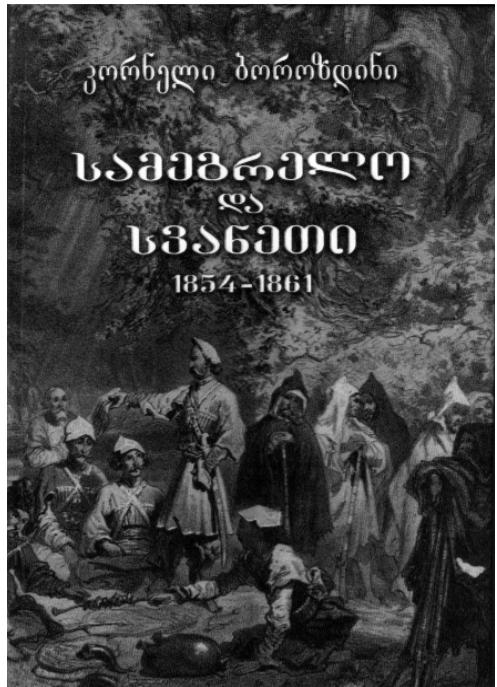
“პეტსონაზი, რომელიც გიყვართ წერის დროს, „შეიძულეთ“, რომელიც გძულო წერის დროს – „შეიყვარეთ“, სხვაგარად კარგ პროზას ვერ შექმნით.“

“ადამიანთა შორის ჰეშმარიტი კომუნიკაციი ძნელად მისაღწევია. არსებითად, უკელანი ერთმანეთის გულისყრით განვითარება და ანგლიოზიდან“ გამოვედით, რომელიც დოსტოვესკი გამოვიდა გოგოლის „შინელი-დანია“. ამ ბარათა შეიძლო საკუთარ შებლის და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი. სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ უდიდებები მხოლოდ კეთილი განხრახვა და კრუიცია არ კმარა, საჭიროა დემონური საწილი, სტილი და კონცენტრაცია, ცოცხალი, შთამბეჭდავი. სწორედ მას შეეფრება მისივე მაქსიმი: „კარგ სტილს დაუცილერისა და ანგლიოზის ურთიერთგაბაზილი წარმოშობას“. მაშასადამე, კარგ სტილს რომ

ଓଡ଼ିଆ

სამართლო და საქალა

ამ წიგნის ავტორის, კორნელი
ბოროზდინის საშიახურეობრივი კარიერა
კავკასიაში დაიწყო. იგი ჯერ მთავარმარ-
თებლის კანცელარიაში მუშაობდა,
შემდეგ კი (1854 წელს) სამეცნიელოს
დელფალთან მიავლინეს მიწერ-მოწერის
საწარმოებლად და მისი შეილების აღ-
მზრდებლად. 1858 წელს დაინიშნა სენაკის
ოლქის უფროსად, სადაც 1867 წლამდე
იმსახურა. სწორედ აյ გაეცხო იგი
სამეცნიელოს მოსახლეობის ყოფას,
რომელიც საინტერესოდ აღწერა თავის
წიგნში.

ბოროზდინის მოგონებებში საქმაოდ
კრცლად არის გადმოცემული ოს-
მალეთის ჯარების მიერ სამეცნი-
ელოს აწიოკება, რომელიც შემდეგ
რუსმა ჯარისაკავებმა ალაგმის.

კორნელი ბოროვდინი

გ. ერისთავი ქართლელი თავადიშვილი იყო და საქართველოს მეფების შთამო-მაკლობას ნათესავადა ხედებოდა. იმ წე-ში, ქართველ ახალგაზრდებისაგან რომ შესდგა რუსების საწინააღმდეგო, გერის-თავიც ერია. ეს წერ მომხრე იყო აღვ-ქსანდრე ბატონიშვილისა, რომელიც ოვრები იყო. კოჩა ვიხმე თუ არა, მაშინათვე გამოცხადდა, მართალი თოლეუს კი ქარ-გა ხანსა ვდინ; მის საძებრად სალინოში გაგზავნილი იასაული უკანვე დაბრუნდა და მითხრა, სადღაც დამაღლულიაო. მაშინ მე თვითონ წავდი იმის საძებრად და თან 25 კაზახ-რუსი გავიყოლო.

მთელი თავისი სიცოცხლე ამაღდ ცდილობდა საქართველოს სამეცნ ტახტზე ასულიყო. რუსებმა მეამბოსების ოცნება გაუგება: ალექსანდრეს გამშეფება და ჩვენი განდევნა სუროო. მაგრამ მთავრობა სასტიკად არ მოეყიდა მათს ქცევასა, ამიტომ რომ ხედავდა, საშიშო არა უქნიათ-რაო. ყოველსაუგ შემთხვევაში, წრის შემდგენელი ჭკუის მოსაქრედად რამდენისამე წლის ვადით შიდა გუბერნიაში გაზავნეს. ამათში ერთმა ახალგაზრდა კაცმა არხანგელსკში იცხოვრა, ერთხანს პეტერბურგსა და მოსკოვშიაც სცხოვრობდა და ამ ხნის განმავლობაში ბევრი რამ ისტავდა, გამოიცადა. სამშობლოში უკვე დადარბაისლებული ვაჟაცი დაბრუნდა და გულმოდგინედ შეუდგა სამსახურს. ვორონცოვი რომ მოვიდა კავკასიაში, გ. ერისოვს უკვე შრაბ-ოფიცერის ხარისხი პქნდა. მთავრმართებელმა ნიჭიერი მაშინასახურე რომ გაიცნო, მოწირნა და მაშინათვე დააწინაურა. გ. ერისოვა რამდენსამე წელიწადს თერგის ყაზახთა ჯარის უფროსად და ყაბარდოს მმართველად იყო. ყველგან საერთო სიყვარული და პატიცეგმა დაიმსახურა, წარმოსადეგი იყო, ზრდილი, ამასთანავე მკაცრი და მიუღიოდებდი. ამ თვისებების პატრონმა კაცმა გული და ნდობა მოიგო როგორც მთის ხალხისა, ისე ყაზახთა ჯარის თავისი სიცოცხლე ამაღდ ცდილობდა საქართველოს სამეცნ ტახტზე ასულიყო. რუსებმა მეამბოსების ოცნება გაუგება: ალექსანდრეს გამშეფება და ჩვენი განდევნა სუროო. მაგრამ მთავრობა სასტიკად არ მოეყიდა მათს ქცევასა, ამიტომ რომ ხედავდა, საშიშო არა უქნიათ-რაო. ყოველსაუგ შემთხვევაში, წრის შემდგენელი ჭკუის მოსაქრედად რამდენისამე წლის ვადით შიდა გუბერნიაში გაზავნეს. ამათში ერთმა ახალგაზრდა კაცმა არხანგელსკში იცხოვრა, ერთხანს პეტერბურგსა და მოსკოვშიაც სცხოვრობდა და ამ ხნის განმავლობაში ბევრი რამ ისტავდა, გამოიცადა. სამშობლოში უკვე დადარბაისლებული ვაჟაცი დაბრუნდა და გულმოდგინედ შეუდგა სამსახურს. ვორონცოვი რომ მოვიდა კავკასიაში, გ. ერისოვს უკვე შრაბ-ოფიცერის ხარისხი პქნდა. მთავრმართებელმა ნიჭიერი მაშინასახურე რომ გაიცნო, მოწირნა და მაშინათვე დააწინაურა. გ. ერისოვა რამდენსამე წელიწადს თერგის ყაზახთა ჯარის უფროსად და ყაბარდოს მმართველად იყო. ყველგან საერთო სიყვარული და პატიცეგმა დაიმსახურა, წარმოსადეგი იყო, ზრდილი, ამასთანავე მკაცრი და მიუღიოდებდი. ამ თვისებების პატრონმა კაცმა გული და ნდობა მოიგო როგორც მთის ხალხისა, ისე ყაზახთა ჯარის. თავადი ბარიატინსკი იმ

დროს მისიავე ხარისხისა იყო და კაბარ-დოს მეზობლად მსახურობდა. იმ დროიდანვე იცნობდა თავადს ერისთავს, დირქევულად დააფასა მისი მოღვაწეობა და, როცა მთავარ-მართებლობა მიიღო გაგარინის მოადგილედ ის დანიშნა. ბარიატინსკიმ იმის დიდგაცური შთამო-მავლობასაც მიაქცია კურადღება. მთავართაგანი იმ დროს მარტო თავადი მიხედ შარვაშიძე იყო დარჩენილი და იმასთან, როგორც ამაჟ კაცოან, მხოლოდ ისეთი გაპრიშვილის ჯაც შეგძლო საქმის დაჭერა, როგორც იყო თავადი გიორგი არისთავ.

გ. ერთავის გამოვლის შემდეგ დიდს ხანს არ გაუვლია. კოლუტბიაკინმა სოქვა: ახლა კი შეში არაფრისაა, ამ მხარეში მშვიდობა დამყარდებაო, არც ამბოხებს მჟავურების (სამის კაცის) დახმარება გვჭირია. ეს მეთაურები ჯერხანად თავისუფლად დადიოდნენ, მხოლოდ მინდობილი გვქონდა თვალ-ური გვედევნებინა. კოლოუბიაკინმა ბრძანა ამ მეთაურების დაჭერა. ამ ბრძანების აღსრულება შესახებ კოჩასი და მართალი თოდუასი შე მომანდო, ხოლო შესაძე მეთაური მიქავა ზუგდიდის მაზრის მცხ-

ნაჩვენების შესამოწმებლად, გარშემო სოფლებიდან კეთილ-სინდისიერებსაც მოიხმობდა და პეტიონი ზოგი დაგვასაც აცხადებდა ამ შემთხვევაში და კომისიას ოქმში შეპქონდა მათი საჩივარი.

დღიმიტრი ივანის-ძე ყოფიანი რაჭებელი
აზნაური იყო. ჯერ ისევ პატარა დაობდე-
და; ერთმა მისმა ნათესავმა ქალმა ტფილ-
ისში წაიკვანა და გმინაზია შეიკვანა. ყო-
ფიანი კარგად სწავლობდა და, გიმნაზია
რომ გაათვა, ოვითონ მნასწავლებელობა
დაიწყო. ამ ხანებში შესდგა ტფილისში
რესერტის მთავრობის საწინააღმდევოო წრე
ქართველ ყმაშვილ კაცებსა და გ. ერის-
თავთან ერთად და, ყოფიანმაც მიიღო მონ-
აშილეობა ამ მოძრაობაში. სულ ახალ-
გაზრდა იყო დ. ყოფიანი, როცა მთავრობაშ
დასაჯელად კოლოგდაში გაგზავნა. აქ
სამსახურში შეეიდა. კოლოგდაში გაგზა-
ვნა მაგალითი არ არის, არ არ არ არ არ

ეხა ჟერის-ქეტად გამოიდგა. აქ წრე იყო განათლებულ პირთა. ამ წრეში მოვქცა ყოფიანი და ცდილობდა, რაც ჟეიძლება, მეტი სწავლა-ცოდნა ჟეგძინა. ოვითონაცა გრძნობდა, რომ ტფილისის გიმნაზიიდან ცოტა რამ გამომყვაო. ისწავლა ფრანგული და გერმანული ენები, ბევრს წიგნებს კითხულობდა და რუსული ენა ისე გაიკვეთა, რომ სამსახურში მის დაწინაურებას არა უშლიდა-რა. მაგრამ სამშობლოს უნახაობა საშინალად აღარდებდა და, კოლოგ-დაში ცხოვრების ვადა გაუკიდა თუ არა, ტფილისში დაბრუნდა. აქ ძალიან მაღალ დაწინაურდა. იმიტომ რომ კავაბასეკლ მოხელეთა შორის კველაზე უკეთესი ის იყო. თავადი ვ. ი. ბერუოვა და კორონ-

ბოროტებინა; დიდი ჰელუა და გამჭრიახობა იყო საჭირო ყიფანის მხრივრომ გული არ გასტევდა, თავტანი არ დაპარგოდა და ქარგად გაეთვალისწინებიდა მომავლის ცხოვრების გეგმა.

მთავრმართებლად ბარიატინსკი რომ
დანიშნებ, თავი წამოჟყო მოულმა რიგმა
მომსახურე პირთა, რომელიც კავკასიაში,
მართალია, მანამდევ იყვნენ ცნობილნი, მა-
გრამ მეორეხარისხოვანი ადგილი ექირათ.
დ. ყიფიანი დაიჩრდილა, ქუთხეში მირჩა;
სასახლეში არ იხმობდენ და ჩარიცხულ
იქნა იმ მაღალის ხარისხის მოხელეთა
გუნდში, რომელთა ხევდრია ხოლმე თუ
სამუდამოდ ძილი არა, თვლება მაინც თა-
ვიანთ სავარძელში. სამეცნიეროს ამბოხე-
ბამ დ. ყიფიანი ამ საღათას ძილისაგან
გამოაფხიზლა.

წევნ უკვე დავინახეთ, რომ დედოფალი
მა ეპატერინებ, რაკი მისმა მამამ, თავადმა
დავით ჰავაზაძეები, და სიძეებ, ბარონ ა.კ.
ნიკოლაიმ, უთხრეს, და ყიფანს მიმართა და
ამანაც არამცოუ გულმხურვალე მო-
ისმინა მისი თხოვნა და იყისრა მზრუნ-
ველობა მთავრის მცირეწლოვან შეიღების
ქონებისა, არამედ სამუდამოდ რაინდად და
ვექილად გაუხდა ქალს, რომელიც მისის
აზრით, შეურაცყოფილი და დაჩაგრული
იყო. როცა სამეგრელოში მოყიდა, ვითარ-
ცა საბჭოს წევრი და მზრუნველი, ყიფანს
აზრადა პქონდა დაჩაგრული და შეუ-
რაცყოფილი მხარე დაეფარხა.

დიმიტრი ყიფანიძი მანამდე ორის წლის
გაფიცანი დედოფლისავე სასახლეში. მერე ქუთაისსა და ტფილისში შევხვდებილვარ. მე მეტად აღერსიანად მეტცემდა. მეც, რო-
გორც დიდის ხარისხის კაცს და ჩემს მოკეთეს, ახლა ვცდილობდი, კითარცა თლიქის უფროხი, რაც კი ჩემზე იყო დამოკიდებული, კველაფერში დაეხმარე-
ბოდი.

2

ოც ქრისტემობისთვეს აზნაურ კორჩაიებს, ნანგიშვილებს და მათს მეზობლად მცხოვრებს თავადს გლაბუნა მიქელაძის შორის წისქვილისა გამო დავა ატყედა და მათ შესარიგებლად ხოფ. საჭილიავოში წავდი დაბა ორპირში და სტუმარ-მოყვარე პოდპოლკოვნიკის და საჭირისთა როტის კომანდირის იაგორა გეგიძის სახლში ჩამოვხტი და ვცდილობდი ერთმანეთს გადაყიდვებული მეზობლები შემერთიგებინა როგორმე. საქმე კარგად მიღიოდა, ორივე მხარე ერთმანეთს ურიგდებოდა, მაგრამ მაინც ყოველ დღე მივღიოდი და ალაგობრივ გვინჩვავდი სადაცო ადგილს და ვარაუდობდი მამული ისე გამესაზღვრა, რომ არც ერთი მხარე გულნატები არ დარჩენილიყო. ამ დროს პეტერბურგში 20 ბრადუსი ყინვებია და სამეცნიეროში კი ისეთი საშინელი თავსხმა ხოლმე, რომ წარდგნა მოგაგონდებათ. ცა პირს იხსნის, დაუშვებს კოკისაირულ წევისა და მოელი თვე არ გადაიღებს. სწორედ ასე მოხსედა, როცა მე ორპირში ვიყავი: წევიძები დაიწყო, პატარა მდინარეები გადიდნენ, დელები მდინარეებად იქცნენ და, გამოდარების ლოდინში, სენაქს მოვწდი. ასეთს დარში კაცს საშინელი სევდა აწევბა გულზე: ცივა, პაერი ნესტიანია, ბნელა და თავს გარედ ვერ გამოჰყოფს ადამიანი. 1837 წელს იმპერატორი ნიკოლოზი, როცა კაკასიაში მოგზაურობდა, სოხუმიდან ზეგდიდში მოვიდა და სწორედ ასეთი ავდარი შეესწრო. წვიმებმა ხელმწიფე მთელი ხუთი დღე დაატყებად ზუგდიდში: ადგილიდან დაჭრა არ შეიძლებოდა, ამიტომ რომ წელები საშინელად მოდიოდნენ და ზიგ გასვლა საშიში იყო.

და აი, სწორებ, ასეთს ავდარში, დამით
შიგრიგა გამომაღვიძიძ და ლუქით დაწე-
ბებულ ფრთიანი პაკეთი გაღმომცა; ეს
იმას ნიშნავდა, რომ სასწრაფო იყო რაღა-
ცა. გაგხსენი წერილი, წავიკითხე და
გველის ნაპენივით ლოგინიდან წამოვი-
პარა.

ჩემი თანაშემწე კულტუროვსკი მატე-
ობინებდა, რომ თავად ფაღავების სოფელ
ნაცენტუში გლეხები აჯანყდნენ. მება-
ტონეებს სცემებს და, როცა მე მივვდი ოთხ
ქაზას-რუსიანათ ამ სოფელში. ცოტის
გასწევდა, მეც არა მცემებს და კლეხებმა,
ამიტომ უანაცვ წამოვედიო. ერთს ყაზას-
რუსს სცემებს და ცხენიც წაროვევს. „თუ
გლეხები ამ სოფელში როგორმე არ
ჩაგანუმეთ, — მწერდა კულტუროვსკი, — სხვა
სოფელების მოსახლეობა არ მატება მასთან

